
Αθήνα, 6 Μαΐου 2014

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

**Ομιλία του προέδρου της ΚΕΕ & του ΕΒΕΑ, κ. Κωνσταντίνου Μίχαλου,
με θέμα: «Η επόμενη ημέρα για την ελληνική οικονομία:
η πρόκληση της ανάπτυξης και ο ρόλος της επιχειρηματικότητας»**

«Κυρίες και Κύριοι,

Έχει συμπληρωθεί ήδη το πρώτο τρίμηνο μιας χρονιάς που αναμένεται να αποτελέσει ορόσημο στην πορεία εξόδου από την κρίση. Σύμφωνα με αναλύσεις, μέχρι το τέλος του 2014 η ελληνική οικονομία μπορεί να εμφανίσει θετικούς ρυθμούς μεταβολής, μετά από 6 συνεχή έτη ύφεσης. Προσωπικά πιστεύω ότι η εκτίμηση αυτή παραμένει αρκετά φιλόδοξη. Κανείς, ωστόσο, δεν αμφισβητεί ότι οι προϋποθέσεις για επιστροφή στην ανάπτυξη είναι αισθητά καλύτερες σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές.

Η πρόσφατη επιτυχημένη έκδοση ομολόγου από το ελληνικό δημόσιο σηματοδότησε την επιστροφή της Ελλάδας στις διεθνείς αγορές, για πρώτη φορά μετά το 2010. Έδωσε ένα ισχυρό μήνυμα εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία και άνοιξε ουσιαστικά το δρόμο για τη σταδιακή αποκατάσταση της ροής κεφαλαίων προς τη χώρα, τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις της. Ήταν ένα βήμα σημαντικό, στο οποίο η ελληνική επιχειρηματική κοινότητα προσέβλεπε, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την ανάκαμψη και την ανάπτυξη της επόμενης ημέρας.

Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος, που επιβεβαιώθηκε πρόσφατα και επισήμως από την Eurostat, είναι επίσης μια σημαντική θετική εξέλιξη, στην προσπάθεια να ξανασταθεί η χώρα στα πόδια της. Αποτελεί το «εισιτήριο» για να ανοίξει η συζήτηση σχετικά με την περαιτέρω ελάφρυνση του ελληνικού χρέους, σε εφαρμογή των αποφάσεων του Eurogroup της 27 Νοεμβρίου 2012.

Η Ελλάδα οφείλει σήμερα να διαπραγματευθεί με όπλο την ενισχυμένη αξιοπιστία που της δίνουν οι θετικές επιδόσεις στο δημοσιονομικό επίπεδο. Οφείλει να αντιμετωπίσει τους δανειστές της με το κεφάλι ψηλά, όχι όμως ως «καμικάζι» της ευρωζώνης, αλλά ως μια χώρα που πάλεψε σκληρά για να διασφαλίσει τη θέση και το μέλλον της στο κοινό νόμισμα. Ως μια χώρα της οποίας οι πολίτες, ακόμα και στις πιο σκοτεινές μέρες της κρίσης, δεν έπαψαν ποτέ να πιστεύουν ότι η θέση τους είναι εντός και όχι εκτός της ενωμένης Ευρώπης.

Είναι, από την άλλη, καθήκον των εταίρων μας να ανταποκριθούν στις δικές τους δεσμεύσεις, αφήνοντας στην άκρη τις όποιες άλλες πολιτικές και προεκλογικές σκοπιμότητες.

Όσο κι αν κανείς αναγνωρίζει τα θετικά βήματα που έχουν γίνει, η πραγματικότητα παραμένει σκληρή. Τα προηγούμενα 4 χρόνια, η ελληνική οικονομία συρρικνώθηκε κατά 25%, το διαθέσιμο εισόδημα των Ελλήνων μειώθηκε κατά 35%. Εκατοντάδες χιλιάδες επιχειρήσεις έκλεισαν και πολύ περισσότερες συρρικνώθηκαν. Η ανεργία έφθασε στο 27%. Ο αριθμός των ανέργων ξεπερνά σήμερα το 1.350.000. Και από αυτούς οι 850.000 «δημιουργήθηκαν» τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Σήμερα, επομένως, το ζητούμενο είναι σαφές: είναι αυτό που εμείς – ως επιχειρηματική κοινότητα – ζητάμε από την αρχή: η μετατόπιση της οικονομικής πολιτικής από το δόγμα της σκληρής λιτότητας προς την κατεύθυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Η δημοσιονομική προσαρμογή που έχει επιτευχθεί, έχει στηριχθεί κατά 60% στην αύξηση της φορολογίας. Είναι προφανές ότι αυτή η επιλογή δεν μπορεί να είναι διατηρήσιμη στο επόμενο διάστημα. Δεν μπορεί να είναι βιώσιμο μακροπρόθεσμα ένα πρωτογενές πλεόνασμα που στηρίζεται αποκλειστικά σε πολιτικές λιτότητας και εξοντωτικής φορολόγησης. Χρειάζεται άμεσα ώθηση στην ανάπτυξη, με γενναίες πολιτικές για τη στήριξη των προσπαθειών του ιδιωτικού τομέα.

Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα μετέωρη, ανάμεσα στο χθες και στο αύριο. Ανάμεσα στα ερείπια ενός σαθρού μοντέλου ανάπτυξης που κατέρρευσε με πάταγο και στα θεμέλια ενός νέου, βιώσιμου υποδείγματος. Βρίσκεται μετέωρη ανάμεσα σε κατεστημένες νοοτροπίες και ιδεοληψίες του παρελθόντος και στην ανάδειξη μιας νέας, υγιούς κουλτούρας όσον αφορά το δημόσιο συμφέρον και τις έννοιες της ατομικής και συλλογικής οικονομικής ευημερίας.

Οι ρίζες της κρίσης έχουν γίνει πλέον λίγο-πολύ γνωστές σε όλους. Ως κοινωνία, υιοθετήσαμε μια φιλοσοφία που εχθρεύεται την ιδιωτική πρωτοβουλία και ενοχοποιεί την επιδίωξη του κέρδους. Ερμηνεύοντας στρεβλά την έννοια του δημοσίου συμφέροντος, αναδείξαμε το κράτος σε επιχειρηματία, αλλά και σε απόλυτο ρυθμιστή κάθε οικονομικής δραστηριότητας, διαιωνίζοντας το καθεστώς των πελατειακών σχέσεων και ανοίγοντας όλο και περισσότερους δρόμους για τη διαφθορά. Δημιουργήσαμε ένα σύστημα που αποθαρρύνει τη δημιουργία και την ανάληψη ρίσκου. Ένα σύστημα που διαρκώς έβρισκε τρόπους για να τιμωρεί την επιχειρηματικότητα: μέσω της υψηλής φορολογίας, της γραφειοκρατίας, των κρατικών μονοπωλίων, των περιορισμών στις αγορές, του ανελαστικού καθεστώτος εργασίας.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, όταν η Ελλάδα σχεδίαζε την ένταξή της ΟΝΕ, γνωρίζαμε ότι η χώρα μας θα έπρεπε να προχωρήσει σε συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα διασφάλιζαν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, όταν θα έχανε τη δυνατότητα να ασκεί αυτόνομα νομισματική πολιτική. Οι συζητήσεις έμειναν συζητήσεις. Κάποιες ελάχιστες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, είτε έμειναν στη μέση είτε αποσύρθηκαν με συνοπτικές διαδικασίες,

από φόβο για το πολιτικό κόστος. Στα κρίσιμα πρώτα χρόνια μετά την υιοθέτηση του ευρώ, η χώρα μας επωφελήθηκε απλώς από τα χαμηλά επιτόκια δανεισμού και τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων, για να χτίσει μια ανάπτυξη προσανατολισμένη σχεδόν αποκλειστικά στην κατανάλωση. Η κατανάλωση, τροφοδοτούμενη από φθινό δανεισμό, ήταν αυτή που δημιούργησε το 97% της σωρευτικής αύξησης του ΑΕΠ της χώρας, από το 2000 μέχρι και το 2008, ενώ η παραγωγική βάση της οικονομίας συνέχιζε να φθίνει, μέσα σε ένα περιβάλλον εχθρικό για τις επενδύσεις.

Καταλήξαμε να δανειζόμαστε όλο και περισσότερα, για να ενισχύουμε το εμπορικό ισοζύγιο άλλων χωρών. Για να στηρίζουμε επενδύσεις και θέσεις εργασίας εκτός Ελλάδας. Αυτό που ουσιαστικά συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια ήταν ότι το κράτος μοίραζε αφειδώς χρήματα, τα οποία έκαναν μερικούς κύκλους στην εγχώρια αγορά και μετά έφευγαν στο εξωτερικό. Το μοντέλο αυτό κατάρρευσε, όταν τελείωσαν τα δανεικά.

Γι' αυτό και σήμερα, όλες οι ελπίδες ανάκαμψης στηρίζονται στην ανάδειξη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος, με κινητήριο δύναμη την παραγωγή, την εξωστρέφεια, τις επενδύσεις. Κι εδώ θα πρέπει να γίνει μια απαραίτητη διευκρίνιση: Η έξοδος από την κρίση δεν σημαίνει επιστροφή στην πραγματικότητα που βιώσαμε τα προηγούμενα χρόνια. Δεν μπορούμε και δεν πρέπει να γυρίσουμε πίσω. Δεν είναι το ζητούμενο να μας δανείσουν περισσότερα οι εταίροι μας, για να «κουκουλώσουμε» ξανά τις διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας μας. Δεν είναι το ζητούμενο να ξαναβγεί το κράτος στις αγορές και να βρει δανεικά, για να αρχίσουμε, όπως παλιά, να καταναλώνουμε αυτά που παράγουν άλλοι.

Το ζητούμενο είναι να αρχίσουμε να δημιουργούμε εμείς τον εθνικό πλούτο που χρειάζεται, για να αποκατασταθεί σταδιακά το βιοτικό επίπεδο της ελληνικής κοινωνίας. Κι αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν καταφέρουμε να παράγουμε περισσότερα, καλύτερα, διεθνώς εμπορεύσιμα και ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες. Αν καταφέρουμε να αυξήσουμε τα έσοδα της χώρας, όχι μέσα από το δανεισμό, αλλά μέσα από τις εξαγωγές. Αν καταφέρουμε να αξιοποιήσουμε καλύτερα τα πλεονεκτήματα του τόπου μας, για να προσελκύσουμε νέες παραγωγικές επενδύσεις, να δημιουργήσουμε νέες θέσεις εργασίας.

Αυτή είναι η μεγάλη εθνική πρόκληση για τα επόμενα χρόνια. Και απαιτεί αποφασιστικές πολιτικές, σε συγκεκριμένους τομείς. Κατ' αρχήν, στην αποκατάσταση της ροής κεφαλαίων και στη μείωση του κόστους του χρήματος για τις επιχειρήσεις. Πρόκειται για ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας, το οποίο εξακολουθεί να προκαλεί τεράστια προβλήματα στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Το τελευταίο διάστημα έχουν υπάρξει αρκετά θετικά μηνύματα, σχετικά με την επιστροφή των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές για την άντληση κεφαλαίων. Η επιτάχυνση των διαδικασιών για την τραπεζική ενοποίηση σε επίπεδο Ευρωζώνης, μπορεί να συμβάλει σε περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και γενικότερα στις οικονομίες του ευρωπαϊκού Νότου.

Στο μεταξύ, όμως, θα πρέπει να υπάρξει ενίσχυση των υφιστάμενων χρηματοδοτικών εργαλείων και ανάπτυξη νέων, τα οποία θα είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες και τα μεγέθη της ελληνικής επιχειρηματικότητας. Θα πρέπει, πάνω από όλα,

να γίνει αντιληπτό ότι η νέα αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας δεν μπορεί να προχωρήσει, χωρίς ισχυρές και υγιείς Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Γι' αυτό και είναι ιδιαίτερα σημαντικό – ιδιαίτερα στο πλαίσιο του νέου ΕΣΠΑ – να δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις που ενδυναμώνουν τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα και διευκολύνουν την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά προγράμματα.

Είναι επίσης απαραίτητος ένας ολοκληρωμένος στρατηγικός σχεδιασμός, ο οποίος θα κατευθύνει ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους σε τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία για την οικονομία. Ανάμεσά τους είναι...

- η ενέργεια, με έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές.
- η πράσινη επιχειρηματικότητα, με έμφαση σε κλάδους όπως η οικολογική διαχείριση αποβλήτων, η παραγωγή οικολογικών δομικών υλικών και η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων
- η παραγωγή, η μεταποίηση και οι εξαγωγές υψηλής ποιότητας τροφίμων
- ο τουρισμός, με έμφαση στην ανάπτυξη νέων μορφών όπως ο τουρισμός ευεξίας
- το διαμετακομιστικό εμπόριο και τα logistics.
- Η ναυτιλία, με την ανάπτυξη ποιοτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών
- Οι ιχθυοκαλλιέργειες
- Η παροχή υπηρεσιών φροντίδας για την Τρίτη ηλικία και τους χρόνια ασθενείς

Όλοι αυτοί οι κλάδοι – και πολλοί άλλοι ακόμα – μπορούν να παρέχουν γόνιμο πεδίο ανάπτυξης για υφιστάμενες, αλλά και για νέες επιχειρήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο είναι κρίσιμης σημασίας η αξιοποίηση των πόρων του νέου ΕΣΠΑ. Και θεωρώ ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι στη νέα προγραμματική περίοδο, οι Περιφέρειες θα έχουν αναβαθμισμένο ρόλο. Και κάθε μια θα μπορεί να καταρτίσει το δικό της, πολυτομεακό και πολυταμειακό, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, ώστε να προωθεί ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις. Είναι μια ευκαιρία που δεν πρέπει να πάει χαμένη. Και μπορεί να αξιοποιηθεί με συνεργασία και συνένωση δυνάμεων όλων των παραγωγικών φορέων κάθε περιοχής.

Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση θα πρέπει να δείξει μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και αποτελεσματικότητα στην προώθηση μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον. Και αυτές δεν περιορίζονται μόνο στην απομάκρυνση ρυθμιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό. Χρειάζονται ακόμη ριζικές τομές και βελτιώσεις σε δύο σημαντικούς τομείς:

Πρώτον, στην αναβάθμιση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης. Αυτό δεν συνιστά προϋπόθεση μόνο για τη μείωση των κρατικών δαπανών, αλλά και για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, για την άρση αντικινήτρων στις επενδύσεις, για την ανάκαμψη της οικονομίας. Δυστυχώς, τα προηγούμενα χρόνια, το μόνο που απασχόλησε το πολιτικό σύστημα ήταν το δημοσιονομικό μέρος του προβλήματος και η ανάγκη για περιορισμό του κόστους της δημόσιας διοίκησης, με την «εύκολη» λύση της ισοπέδωσης των αμοιβών. Η διαρθρωτική μεταρρύθμιση δεν πήγε ούτε ένα βήμα πιο πέρα από την αναζήτηση κατάλληλων τεχνασμάτων και δικαιολογιών, πριν από κάθε επίσκεψη της τρόικας. Το αποτέλεσμα ήταν να καταλήξουμε σε μια δημόσια διοίκηση με το ίδιο τεράστιο μέγεθος, με τις ίδιες δομικές αδυναμίες, αλλά με οικονομικά εξαθλιωμένους υπαλλήλους.

Δεύτερο μεγάλο ζητούμενο είναι η βελτίωση του φορολογικού περιβάλλοντος. Το πρόβλημα δεν αφορά μόνο τους φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι αν και κινούνται κοντά στο μέσο όρο της ευρωζώνης, παραμένουν ιδιαίτερα υψηλοί σε σχέση με γειτονικές ανταγωνίστριες χώρες, όπως η Βουλγαρία και η Τουρκία. Το πρόβλημα αφορά κυρίως στην πολυπλοκότητα και την αστάθεια, η οποία δημιουργεί το λεγόμενο φορολογικό ρίσκο. Είναι γνωστό ότι κάθε επιχείρηση καταρτίζει σχέδια και προϋπολογισμούς με ορίζοντα από 2 έως και 10 χρόνια. Αυτό είναι αδύνατον να γίνει, όταν οι φορολογικές ρυθμίσεις αλλάζουν διαρκώς.

Θα ρωτήσει βεβαίως κανείς: δεν έχει βελτιωθεί τίποτε τα τελευταία χρόνια; Ναι, υπήρξαν και θετικά βήματα. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οποία αξιολογεί το επιχειρηματικό περιβάλλον κάθε χώρας, η Ελλάδα πραγματοποίησε ένα άλμα 110 θέσεων, στον τομέα της διευκόλυνσης της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων. Που οφείλεται αυτή η βελτίωση; Οφείλεται κυρίως σε μεταρρυθμίσεις, όπως η κατάργηση ου απαιτούμενου ελάχιστου κεφαλαίου για την ίδρυση Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης και Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας, η ρύθμιση για τα προτυποποιημένα καταστατικά, αλλά η απλοποίηση μιας σειράς άλλων διαδικασιών. Σημαντικό ορόσημο αποτελεί η ενεργοποίηση της Υπηρεσίας Μιας Στάσης, για τη σύσταση επιχειρήσεων – αλλά και του Γενικού Εμπορικού Μητρώου. Πρόκειται για δομές που δημιουργήθηκαν και λειτουργούν με καθοριστική συμβολή των Επιμελητηρίων, αποδεικνύοντας το ρόλο που μπορεί να παίζει ο θεσμός αυτός στην πορεία αλλαγής του αναπτυξιακού υποδείγματος της χώρας.

Κι εδώ θα μου επιτρέψετε να κάνω μια παρένθεση, όσον αφορά την επίθεση που δέχεται τελευταία ο Επιμελητηριακός θεσμός. Η ρύθμιση για την κατάργηση της υποχρεωτικής εγγραφής στα Επιμελητήρια από το 2015 είναι το επιστέγασμα ενός ιδιότυπου διωγμού, που έχει ξεκινήσει εδώ και μια τετραετία περίπου, με τα σχέδια περί υποχρεωτικών συνενώσεων και συγχωνεύσεων. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης ρύθμισης ισοδυναμεί στην ουσία με «λουκέτο» για τα Επιμελητήρια, δεδομένου ότι δεν επιδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό και το σύνολο των λειτουργικών τους αναγκών καλύπτεται από τις εισφορές των μελών τους. Εάν στερηθούν τη μοναδική πηγή εσόδων τους, τα Επιμελητήρια θα κλείσουν. Ωστόσο, οι υπηρεσίες που προσφέρουν στα μέλη τους, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να καταργηθούν. Κατά συνέπεια, κάποιος φορέας θα πρέπει να αναλάβει το συγκεκριμένο έργο. Εάν, με άλλα λόγια τα Επιμελητήρια εκλείψουν με τη σημερινή τους μορφή, θα πρέπει ουσιαστικά να «επανιδρυθούν» την επόμενη ημέρα, ως κρατικοί φορείς, οι οποίοι θα επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Επομένως, θα υπάρξει στην περίπτωση αυτή πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος, ενώ το όφελος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων θα είναι – στην καλύτερη περίπτωση – αμελητέο.

Κανείς δεν αρνείται την ανάγκη αναμόρφωσης της λειτουργίας των Επιμελητηρίων, ώστε οι υπηρεσίες τους να προσαρμοστούν ακόμη καλύτερα στις ανάγκες της εποχής και των μελών τους. Γι' αυτό, άλλωστε, η Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων έχει ξεκινήσει την κατάρτιση ολοκληρωμένης πρότασης, για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του θεσμού.

Όμως, θα είναι τραγικό λάθος να προχωρήσει η κυβέρνηση στην εφαρμογή μιας ρύθμισης, η οποία θα σημάνει το θάνατο ενός θεσμού που έχει μέχρι σήμερα

αποδείξει την αποδοτικότητα και τη χρησιμότητά του. Είναι επομένως ανάγκη να υπάρξει άμεσα απόσυρση της συγκεκριμένης πράξης νομοθετικού περιεχομένου.

Οι αρμόδιοι υπουργοί αρνούνται μέχρι τώρα, έξω από κάθε δημοκρατική και κοινοβουλευτική διαδικασία, να εντάξουν σε νομοσχέδια τη σχετική τροπολογία που έχουν υπογράψει 185 εκλεγμένοι εκπρόσωποι του ελληνικού λαού. Εμείς παρ' όλα αυτά δεν καταθέτουμε τα όπλα. Θα συνεχίσουμε να δίνουμε τη μάχη, για τη σωτηρία του επιμελητηριακού θεσμού, που αποτελεί τη φωνή των επιχειρήσεων ανά την επικράτεια. Και θα συνεχίσουμε να δίνουμε τη μάχη, αναβαθμίζοντας διαρκώς τις υπηρεσίες και τη στήριξη που παρέχουμε στις ελληνικές επιχειρήσεις.

Στη διάρκεια αυτής της ομιλίας, προσπάθησα να προσδιορίσω τις βασικές προκλήσεις με τις οποίες θα βρεθούμε αντιμέτωποι, στην πορεία προς την επόμενη ημέρα της ελληνικής οικονομίας. Παρά τα προβλήματα που χαρακτήρισαν το χθες, παρά τα εμπόδια που επιβαρύνουν το σήμερα, πιστεύω ότι το αύριο μπορεί να είναι καλύτερο. Το αν τελικά θα καταφέρουμε να κερδίσουμε αυτό το στοίχημα, δεν εξαρτάται από τους δανειστές μας. Εξαρτάται από εμάς. Κι όταν λέω εμάς, δεν εννοώ τη σημερινή ή την αυριανή κυβέρνηση. Εννοώ όλους μας.

Ο ρόλος της επιχειρηματικής κοινότητας δεν μπορεί να είναι πλέον αυτός του θεατή. Οι επιχειρήσεις μπορούν και πρέπει να πρωταγωνιστήσουν στην προσπάθεια ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Χρειάζονται όμως να αποκτήσουν ακόμη πιο δυνατή φωνή, ακόμη πιο αποτελεσματική εκπροσώπηση. Γι' αυτό και – επαναλαμβάνω – ότι θα συνεχίσουμε να δίνουμε τη μάχη για τη σωτηρία και την ενίσχυση του Επιμελητηριακού Θεσμού. Ως εκπρόσωπος της επιχειρηματικής κοινότητας, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι η χώρα διαθέτει δυνάμεις που μπορούν να ανταποκριθούν στην πρόκληση της μετά την κρίση εποχής. Διαθέτει επιχειρήσεις και στελέχη με όραμα, ταλέντο και ικανότητες. Διαθέτει ανθρώπους που μπορούν να οδηγήσουν την πορεία στην επόμενη ημέρα.

Τώρα είναι η ώρα να δώσουμε αυτή την ευκαιρία στις ελληνικές επιχειρήσεις. Είναι η ώρα να κάνουμε το αποφασιστικό βήμα μπροστά.

Σας ευχαριστώ και πάλι για την πρόσκληση και για την προσοχή σας.»